

Horia și Bujor Teculescu despre visul de aur al românilor transilvăneni: Unirea de la 1 Decembrie 1918

Cuvinte cheie: familia Teculescu, Transilvania, Marea Unire, 1918

Key words: Teculescu family, Transylvania, Great Union, 1918

Abstract

Horia and Bujor Teculescu, the archpriest's Ioan Teculescu sons took part, in their youth, at the historical event of The Great Union from 1 December 1918. They mentioned various facts they had witnessed related to the gold dream of Transylvanian, The Union with the mother country. The article highlights the writings of these two, in which they have expressed their national feelings, seen as a proof of their father's national-cultural rich activity continuity.

Horia Teculescu (1897-1942) și Bujor Teculescu (1902-1978) sunt fiii protopopului Ioan Teculescu (1865-1932), devenit Episcopul Justinian Teculescu, primul episcop al Armatei (1922-1924) și Episcop de Cetatea Albă- Ismail (1924-1932).

Ioan Teculescu a fost protopop de Alba Iulia într-o îndelungată perioadă de timp (1901-1922) și într-o vreme de glorie a cetății Bălgradului, după ucenicia de învățător și preot la Râșnov (1888-1901). Soția sa i-a dăruit șapte copii, părăsindu-i curând, răpită de o boală nemiloasă, care i-a urmărit și pe copii. Astfel doar trei dintre ei au ajuns să trăiască mai mult, Horia – 45 de ani, Bujor – 76 de ani și Draga Vera – 74 de ani.

Horia Teculescu, numit „un tribun al culturii române din Transilvania”, a desfășurat o prodigioasă activitate culturală¹, ca profesor de română și director al prestigiosului Liceul de Băieți „Principele Nicolae” din Sighișoara (1926-1942), ca președinte al Despărțământului Sighișoara al ASTREI, ca folclorist, istoric literar și jurnalist. La liceul din Sighișoara, a avut ca responsabilitate atât catedra de română, cât și conducerea liceului. Coordona totul (locuia în incinta școlii), veghea și întărea toate pârgurile de modelare ale generațiilor de elevi, știa tot ce se petrece în școală. Pe drept cuvânt, i se spunea Zeus, după cum își amintesc foștii elevi, intervieuți de noi, domnul inginer Aurel Ursu și domnul ec. Zaharia Urdea². Lecțiile profesorului erau adevărate prelegeri universitare, continuate cu deplasări la muzee și case memoriale. Era un mare patriot, foștii elevi amintindu-și că le repeta: „noi suntem aici de la facerea lumii”, cuvinte ce au rămas celebre printre elevi. De asemenea erau

apreciate de elevi ședințele societății de lectură și întâlnirile cu marii scriitori ai vremii, cu care Horia Teculescu purta corespondență, precum Lucian Blaga (coleg de liceu la Brașov), Mihail Sadoveanu. Ion Minulescu, Octavian Goga, Nicolae Iorga, Sextil Pușcariu, Emanoil Bucuța, Cezar Petrescu, Ionel Teodoreanu, Ion Agârbiceanu, Cincinat Pavelescu³. Numai după această simplă înșirare a atâtor personalități ne dăm seamă de relațiile pe care le avea profesorul de română, dar și de dorința ca ucenicii, elevii săi să urmeze faptele întru mărire ale celor pe care aveau bucuria să-i vadă și să-i audă adresându-li-se.

Bujor Teculescu, un simbol al generației sale, a urmat studii de Drept la Cluj, apoi la Paris, unde a obținut doctoratul în Drept penal, efectuându-și stagiul în unul dintre cele mai prestigioase birouri de avocatură din Bucureștiul interbelic, cel al cunoscutului avocat J. Th. Florescu. Ca tânăr avocat, a ales să se instaleze la Brașov, și-a deschis cabinet de avocat în centrul orașului, pe strada N. Iorga. A muncit cu dăruire, a îndeplinit și alte funcții administrative, țelul vieții lui fiind de a trăi ca „un om de omenie”, a fost un exemplu de corectitudine și de bunătate, impregnate de credință, dar aripa neagră a comunismului l-a atins. A fost închis, familiei i s-a fixat domiciliul forțat⁴. Bujor Teculescu „a traversat vremurile grele fără niciun compromis, cu demnitate, în spirit adevărat, creștinesc”, după cum ne-a mărturisit, de curând, într-un interviu, fiul său, domnul ing. Șerban Teculescu⁵.

Viețile celor doi frați Teculescu au fost la înălțimea morală a tatălui lor. Au avut în suflet bogăția de apă vie a strămoșilor mocani din Voineștiul Covasnei. Au avut în suflet dorul

lor de veacuri de a se uni cu țara. Această dorință arzătoare s-a împlinit în tinerețea fraților Teculescu, pe când tatăl lor, protopopul Ioan Teculescu, era președintele Consiliului Național Local Alba, care a avut importanța misiunii de a pregăti și primi participanții la Marea Adunare Națională de la 1 Decembrie 1918, care a realizat actul Marii Uniri⁶.

După o perioadă de timp, având în inimă ecoul visului de aur al românilor transilvăneni, Horia Teculescu publică, în 1938, amintiri din tinerețea sa petrecută la Alba-Iulia. Acestea se constituie în pagini ce evocă ISTORIE – avem în vedere articolul „Sfârșitul unei lupte de veacuri. Ultima adunare a românilor din Ardeal ținută sub vechiul regim, la 31 mai 1914, în Alba-Iulia”⁷. Autorul realizează o retrospectivă a ultimei sute de ani, când românii din Ardeal „au stat mereu cu petiții întinse spre Viena, cerând împăratului dreptate”. După ultima cerere, Memorandumul, din 1892, mâna românului a căzut ostenită, dar ceea ce este mai rău, după mărturisirea lui Horia Teculescu, este că descurajarea a pătruns în suflete, deoarece „împăratul nici măcar n-a citit lăcrămația”. Mai mult, procesul de maghiarizare înainta cu furie. Au fost maghiarizate numele de botez, apoi cele de familie, prin școală, armată, jandarmerie, administrație etc. În primii ani ai secolului XX, presa maghiară răspândea încredere numai în ceea ce-i unguesc, „astfel că stilul de viață în Ardeal începuse să prindă peceta maghiară”, încât „sub greutatea vremurilor, spinările se încovoiau și unele conștiințe începeau să adoarmă”. Dar visul de aur al românilor ardeleni de a se uni cu Țara a fost permanent prezent în satele din Transilvania:

„la horă-n sat a fluturat mereu tricolorul și a răsunat cântecul doinei. Acolo sufletul românesc n-a fost surprins cu nimic strein, la 1918.

Privirile întristate căutau însă o mângâiere, iar sufletele zbciumate, un razim. Și-atunci dinspre Carpați, se ivi lumina unui revărsat de zori. Infiorate de bucurie, nădejdile noastre au zburat într-acolo”.

Citând pe redactorii ziarului „Albina” (nr. 46, 1870, Budapesta), Horia Teculescu se identifică cu dorințele tuturor românilor: „Așteptam ca România să devină un soare ale cărui raze să încălzească și să lumineze pe toți românii de prin țările vecine (...) Ca la lumina

unui fulger, sufletele s-au dezmeticit și lacome s-au îndreptat spre Carpați, de unde, de astă dată, **soarele răsărea pentru toți românii**”. Propoziția subliniată a fost rotunjită de Ioan Slavici, în volumul său de memorii „Închisorile mele”, devenind „**soarele pentru toți românii la București răsare**”.

Românii din Ardeal au renunțat la petiții adresate împăratului de la Viena. Directorul Liceului „Principele Nicolae” din Sighișoara, care a studiat în acea perioadă fierbinte dinainte de Unire la Budapesta; își amintește ideile promovate de revista „Lucașfăruș” din Budapesta, condusă de Octavian Goga:

„Un val de încredere a răsărit din „Lucașfăruș” lui O. Goga, care anunța ivirea soarelui, iar luptele politice au trezit mândria românească. Astfel, ardelenii și-au ridicat frunțile, au reacționat furtunos. Nicio umilire, nicio petiție. Demnitatea românească se afirmă prin adunări, în care se spuneau deslușit marile adevăruri. Și cu cât asupra creștea împotriva bisericii și a școlii, cu atât mai dârz rezista sufletul ardeleanului”.

Horia Teculescu consideră că adunarea de la Alba-Iulia, din 31 mai 1914, este ultima adunare a românilor din Ardeal ținută sub vechiul regim și că reprezintă sfârșitul unei lupte de veacuri „ultimul cuvânt lămurit al celor cari erau hotărâți să nu mai rabde nicio asupra. Chiar faptul că adunarea se ținea în cetatea lui Mihai era o prevestire a întâmplărilor ce au urmat”.

La adunarea evocată de Horia Teculescu, care s-a ținut la hotelul „Europa” din Alba-Iulia, participă importanți fruntași politici: Al. Vaida, V. Goldiș, C. Pop, I. Maniu, A. Vlad, V. Braniște, care „s-au luptat și au lucrat cu istețime, așa cum știe românul”. Președintele adunării era protopopul de atunci al Alba-Iuliei, Ioan Teculescu, care a vorbit cu entuziasmul patriotic caracteristic, îndemnând ca „adunarea de astăzi să strălucească, prin purtarea noastră liniștită și trezvie, ca să fie o pildă înălțătoare de inimi, pentru toate inimile”. Au urmat la cuvânt mai mulți fruntași, dar spre regretul tuturor, jandarmii somează participanții să se împrăștie, pe motivul că au fost „vorbiri de agitație”. „Cu greu a fost oprită revolta poporului care striga și amenința (...). Așa a fost întreruptă ultima adunare a românilor din Ardeal, pentru ca să continue la 1 Decembrie 1918”.

Ultima frază a articolului exprimă obida, dar și mândria autorului care a participat direct la acest eveniment. În schimb, în ultimele luni ale anului 1918, Horia Teculescu era student la Budapesta, deci nu a fost prezent la Alba-Iulia, la Marea Unire, așa după cum mărturisește fratele său Bujor⁸.

Din interviul luat lui Bujor Teculescu, în 1978, cu două luni înainte de a muri, de un muzeograf de la Muzeul de Istorie din Brașov, ne dăm seama de puternicele sentimente patriotice ce îl stăpâneau pe tânărul de atunci. Era în clasa a VIII-a de liceu, în timpul Marii Uniri, dar a participat cu pasiune și dragoste la toate evenimentele din acele zile fierbinți. S-a înscris în Garda Națională, fiind cel mai tânăr membru al ei, din totalul celor 817 „flăcăi de pe valea Mureșului, de la poalele Munților Apuseni și tineretul orășenesc. Garda și-a așezat tabăra în cazărmile golite din Cetate, membrii fiind echipați și înarmați din rezervele magaziiilor fostelor unități austriece”⁹. Când se desființează Garda, este abătut, supărat și scrie cu părere de rău: „Cariera noastră de gardiști încetase pe data de 1 ianuarie 1919, eram nemângâiați că așa de puțin a durat. Cu oarecare nostalgie, m-am despărțit de arma mea, pe patul căreia, în nopțile de strajă, mi-am scobit litera T. Am depus și uniforma, purtată cu mândrie, și capela tivită cu panglică tricoloră”¹⁰.

Cu certitudine, putem afirma că Bujor Teculescu a fost marcat de acest extraordinar eveniment istoric trăit cu fervoare în adolescență, despre care și-a amintit mereu, de-a lungul timpului, inclusiv în cadrul familiei. Demonstrăm această afirmație prin multele referiri la Marea Unire, atât în interviul mai sus citat, cât și în articolele „Constituirea Sfatului Național din Alba-Iulia”, „Intrarea Armatei Române în Alba-Iulia, 6 decembrie 1918”, „Un martir necunoscut” (scris în 1978, cu câteva luni înainte de a muri), toate publicate în volumul „Teculeștii din neam în neam”, realizat de Luminița Cornea, Constantin Catrina, Ioan Lăcătușu, publicat la Editura Angvstia din Sf. Gheorghe, în anul 2008 (p. 182-188).

Stăpânit de o puternică conștiință națională și o extraordinară demnitate, Bujor Teculescu a simțit cum, în 1918, „Ardealul fremăta, totul se mișca, dar toată această pornire – care de fapt era o revoluție – trebuia dirijată și îndrumată, ca să nu se ajungă la o stare haotică și, ca țelul final să fie atins, trebuia procedat în mod ordonat, disciplinat și supus unor dispozițiuni, unei autorități cu putere legală”¹¹.

Cu toate că în ceea ce a scris predomină evocarea, sentimentele sunt transmise direct și firesc: „O febră cuprinse întreg orașul. Armata Română, după peste trei secole de la intrarea în Bălgrad a lui Mihai Viteazul. **Un vis de secole împlinit!** (...). Trenul a intrat în gară! (cu armata română – n.n.) **Un fior m-a străbătut** la vederea primului soldat (...). Spre marea noastră dezamăgire, nu s-a putut vorbi cu niciun soldat și, în această situație, nu am avut de făcut altceva decât **să plângem în tăcere. Osana! Acestei mari clipe de bucurie și triumf românesc.** Unitatea a luat forma de marș și, în frunte cu două rânduri de trompete, au pornit un marș răsunător, care **ne-a ridicat părul măciucă de entuziasm** (...). De pe balconul hotelului Dacia (de curând rebotezat din Hungaria), președintele Comitetului Național Local, protopopul Ioan Teculescu, în cuvinte rapsodice, a entuziasmat mulțimea, **dându-ne fiori de mândrie și lacrimi de bucurie**”¹². Euforia era prezentă în sufletele tuturor.

Prin cele prezentate mai sus, putem afirma că Horia și Bujor Teculescu sunt moștenitori ai convingerilor morale ale tatălui lor. Ei au înțeles mai întâi din familie care este visul de aur al românilor, apoi au contribuit la evidențierea și realizarea acestei puternice dorințe a românilor ardeleni. Chiar dacă nu i-au continuat vocația de preot, fiii protopopului Ioan Teculescu – episcopul Justinian Teculescu – au continuat bogata activitate cultural-națională a tatălui lor și au reușit să transmită sentimentele naționale ale membrilor familiei Teculescu.

Dr. Luminița CORNEA

Note – Notes

1. Luminița Cornea, Constantin Catrina, Ioan Lăcătușu, *Teculeștii din neam în neam*, Editura Angvstia, Sf. Gheorghe, 2008, p. 107-109.
2. Interviu cu ing. Aurel Ursu (Brașov) despre familia Teculescu, Brașov, 13 mai 2009; Interviu cu ec. Zaharia Urdea (Sibiu) despre Horia Teculescu, Covasna, 24 august 2009 (ambele interviuri se află în baza de date a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni).
3. Lucia Țarălungă, *Legăturile lui Horia Teculescu cu personalitățile culturii interbelice*, în revista „Vatra veche”, nr. 8, 2009, Tg. Mureș, p. 35-38.
4. Luminița Cornea, Constantin Catrina, Ioan Lăcătușu, *op.cit.*, p. 171-180.
5. Interviu cu ing. Șerban Teculescu (Paris) despre Bujor Teculescu, Brașov, 28 septembrie 2009 (interviu aflat în arhiva Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni).
6. Luminița Cornea, Constantin Catrina, Ioan Lăcătușu, *op.cit.*, p. 21-41.
7. Horia Teculescu, *Sfârșitul unei lupte de veacuri – Ultima adunare a românilor din Ardeal ținută sub vechiul regim, la Alba-Iulia*, în „Calendarul pe anul 1938 al Ligii Antirevizioniste Române”, redactat de Aurel Gociman, Tipografia ziarului „Universul”, București, p. 95-98 (citatele care urmează sunt din acest articol).
8. Interviu cu Bujor Teculescu, realizat în 1978, cu două luni înainte de a muri, de un muzeograf al Muzeului de Istorie din Brașov (interviu aflat în arhiva Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, donat de fiul Șerban Teculescu).
9. Luminița Cornea, Constantin Catrina, Ioan Lăcătușu, *op.cit.*, p. 183
10. *Idem*, p. 187
11. *Idem*, p. 182
12. *Idem*, p. 184-185